

แ ล ไ ต่ ล้ ม ภ า ข ณั

เจ๊ะอับดุลลาห์

เจ๊ะอับดุลลาห์บินมุฮัมมัด ฮัจมัดสาอาคหลังปูเต๊ะ

(นายวิไล เป็นจลัักษณ์)

ความคิดเห็นหรือทัศนคติของผู้นำท้องถิ่น ที่แสดงออกมาต่อปัญหาต่าง ๆ ที่สืบเนื่องมาจากอดีตปัจจุบันก็ดี หรือการคาดการณ์ถึงแนวโน้มในอนาคต จะเป็นสิ่งสำคัญส่วนหนึ่ง ช่วยให้เราได้รับรู้ถึงแง่มุมของปัญหา การมองปัญหา หลายด้าน ซึ่งควรจะนับได้ว่าเป็นพื้นฐานในการศึกษาความเป็นไปของสังคม ที่เราอยู่ ไม่เพียงแต่ในระดับท้องถิ่นหรือส่วนภูมิภาค ยังเกิดผลสัมพันธ์ถึงโครงสร้างสังคมทั้งประเทศอีกด้วย

ในฉบับนี้ แลได้ เสนอบทสัมภาษณ์ เจ๊ะอับดุลลาห์บินมุฮัมมัดสาอาคหลังปูเต๊ะ ซึ่งนอกจากจะมีเกียรติภูมิเป็นที่รู้จักในหมู่มุสลิม โดยเฉพาะ

ในจังหวัดสตูล จนได้รับเลือกเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดสตูล เจ๊ะอับดุลลาห์ หลังปูเต๊ะ ในสมัยหนึ่งเคยได้มีส่วนเข้าร่วมมีบทบาทในการบริหารประเทศอีกด้วย เคยเข้าดำรงตำแหน่ง เป็นรัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษา (สมัยจอมพล ป.พิบูลสงคราม) เป็นรัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงสาธารณสุข (สมัยจอมพลถนอม กิตติขจร) และเป็นกรรมการอิสลามแห่งประเทศไทยมาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2491 ท่านได้ต่อสู้เพื่อความเป็นธรรมและผลประโยชน์ของชาวไทยมุสลิมมาตลอดยุคสมัยของท่าน ในปัจจุบันแม้ว่าอายุของท่านจะล่วงเข้าสู่วัย 90 ปี แต่สุขภาพร่างกายของท่านยังแข็งแรง กรอบไปด้วยสติสัมปชัญญะอันสมบูรณ์ดีทุกประการ

ต้นเชื้อสายมาจากลูกหลานชาวไช้ขววนา เชื้อชาติมะลายู เกิดที่บ้าน
ท่าเขียน ตำบลโลกตา เมืองละงู จังหวัดสตูล อ.ศ. (ชื่อย่อระบ) 1308 ตรงกับ
พ.ศ. 2434 เมื่อเข้าเรียนศาสนาศาสนาที่โรงเรียนสำเร็จ (มด) ทุกร้าน จากครูที่
มาจากบันัง และยังเรียนต่ออีกที่บ้าน พออายุได้สิบสี่ปีเข้าศึกษาภาษามลายู
ในโรงเรียนสำเร็จชั้นสาม ที่สตูล หลังจากนั้นกลับไปที่บ้านท่านเรียน ได้พยายาม
ค้นคว้าคัดลอกหนังสือต่าง ๆ ได้รับความอนุเคราะห์จากภาษาภาษาจากยิว วม
ทั้งเรื่องสังคมขนบธรรมเนียมต่าง ๆ ของมะลายู อันเป็นที่นิยมในสมัยนั้น

แลได้ ขอทราบประวัติของท่าน

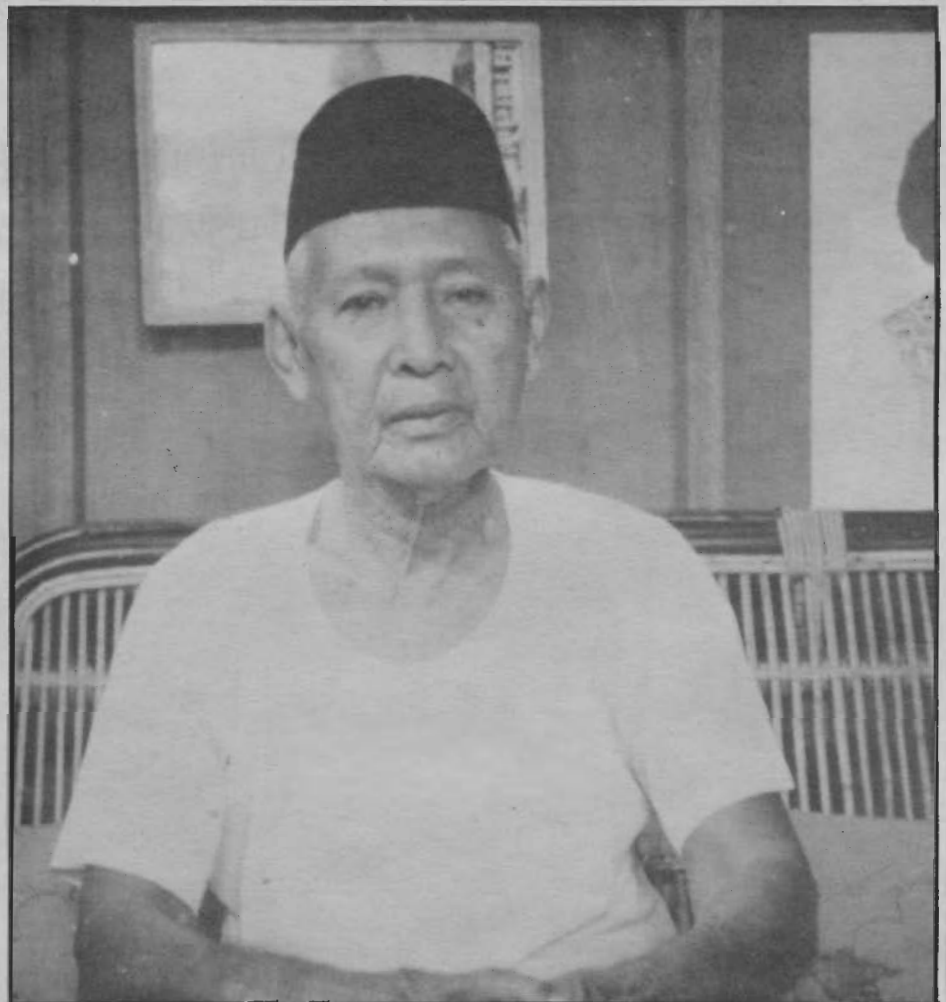
เจ๊ะฯ ให้ท่านเอาจากหนังสือเรื่องกระจกไม่มีเงา
แลได้ ตามทัศนะของท่าน อะไรคือปัญหาที่แท้จริง
ของ 4 จังหวัดชายแดนภาคใต้

เจ๊ะฯ ผมเข้าไปในรัฐบาลก็เพื่อแก้ปัญหาอันนี้ เพื่อ
ให้การเมืองทำลายกฎหมายที่ไม่เป็นธรรม การ
เมืองทำลายกฎหมายได้ แต่กฎหมายจะทำลาย
การเมืองไม่ได้ เพราะการเมืองเป็นเรื่องพล
ประโยชน์ของประชาชน ขนบธรรมเนียมประ
เพณีและศาสนา เป็นมรดกของบรรพบุรุษ
เป็นผลประโยชน์ของประชาชน จะเอากฎ
หมายมาทำลายของเขาไม่ได้

เมื่อมีแขกมาเยี่ยมบ้านของเรา เจ้าของบ้านจะ
ต้องต้อนรับ แต่แขกจะต้องให้เกียรติแก่เจ้า
ของบ้าน และจะต้องไม่ละเมิดระเบียบแบบ
แผนภายในบ้าน หรือทำตัวเป็นนักเลงอันธ
พาลหรือใช้อำนาจเอาตามใจตัวเอง ตัวอย่าง
เช่นไปเปลี่ยนชื่อและนามสกุลของเขาใหม่
เปลี่ยนเครื่องนุ่งห่มที่สืบทอดมาแต่เดิม
เปลี่ยนชื่อห้องที่อนุญาตให้น้องสืบหากันไม่
พบ เป็นต้น ไปเปลี่ยนของเขาทำไม มัน
เป็นสมบัติของแผ่นดิน เป็นประวัติศาสตร์
เราพยายามจะให้มันแต่เพียงดอกกุหลาบแต่
เพียงชนิดเดียวในประเทศไทยหรือ แล้วเรา
จะรู้ถึงความงดงามของดอกไม้ชนิดอื่นได้
อย่างไร

แลได้ นอกจากปัญหาศาสนาและวัฒนธรรม ขนบ
ธรรมเนียมและประเพณีแล้ว มีปัญหาอื่น
อีกหรือไม่ เช่นปัญหาเศรษฐกิจ ความประ
พฤติของข้าราชการ ระบบการปกครอง การ
ศึกษาหรือรากเง้าของปัญหาอันเป็นมรดกตก
ทอดจากทางประวัติศาสตร์ เป็นต้น

เจ๊ะฯ มีแน่นอน โดยเฉพาะอย่างยิ่งรัฐบาลไม่รักษา

เศรษฐกิจ ส่งเสริมให้ประชาชนมีเขาในการ
หมั้นให้มีบ่อนวิ้วบ่อนได้หลาย มีผลทำให้ศาสนา
เสื่อมเสียด้วย ทำให้รัฐบาลจึงให้เกิดให้มีขึ้น
มาได้ ให้ไปอุปประเทศเพื่อนบ้านเป็นตัว
อย่าง ทำไมของเขาจึงไม่มีเพราะเขาไม่ส่ง
เสริมให้คนทำชั่ว ในอกจากนั้นแล้วยัง
ส่งเสริมให้พวกนายทุนขูดรีดเงินจากคนยากจน
คนจน มีการจัดทวนหาเงิน ทำโน่นทำนี่ รัฐ-

บาลไม่พยายามรักษาทรัพย์สินของประชาชนเลย
มีหน้าซ้ำพวงขวาวชกรยังเข้าไปเกี่ยวข้องกับ
ผลประโยชน์ในการหาเงินกับเขาคด้วย เลยไป
กันใหญ่ ส่วนปัญหาที่เป็นมรดกตกทอดมาจาก
ประวัติศาสตร์ ก็มี เป็นผลมาจากความเจ็บ
ช้ำน้ำใจ อันเนื่องการถูกกดขี่ข่มเหงจากเจ้า
หน้าที่ และผู้ปกครองนั้นแหละ ไม่ว่าที่ไหน
ถ้ามีการกดขี่ก็ต้องมีการต่อสู้เป็นเรื่องธรรมดา

เข้าร่วมราชการเมื่ออายุได้สิบเจ็ดปี เป็นเสมือนที่ว่าการอยู่สองปี ก่อนที่จะออกมาศึกษาเรื่องศาสนากับครูผู้ที่มีความเชี่ยวชาญ และได้มีตำแหน่งในทางการศึกษาทางศาสนาที่สำคัญ

เมื่อมีแขกมาเยี่ยมบ้านของเรา เจ้าของบ้านจะต้องต้อนรับ แต่แขกจะต้องให้เกียรติแก่เจ้าของบ้าน และจะต้องไม่ละเมิดระเบียบแบบแผนภายในบ้าน หรือทำตัวเป็น นักเลง อันธพาล

แลได้ สถานการณ์ในสมัยนี้ ต่างจากสมัยที่ท่านเป็น ส.ส. เป็นรัฐมนตรีหรือไม่ เลวลงหรือดีขึ้นอย่างไร

เจ๊ะฯ เท่าที่ผ่านมามองเห็นว่า สถานการณ์ในปัจจุบันไม่ได้รุนแรงไปกว่าแต่ก่อน แต่ก็ไม่ได้ดีขึ้น เพราะรัฐบาลไม่ค่อยจริงจังในการแก้ปัญหา รัฐบาลไม่ค่อยติดตามเรื่อง และไม่สืบทอดแนวทางในการแก้ปัญหาที่ถูกต้อง นอกจากนั้นแล้วรัฐบาลยังได้รับรายงานข้อมูลที่ไม่เป็นความจริง และไม่เป็นธรรมต่อผู้ถูกกล่าวหา และมักเกินเลยไปจากข้อเท็จ

จริง สภาพของปัญหาก็ยิ่งรุนแรงและลุกลามออกไป ทำให้มีการปราบปรามประชาชน ทั้ง ๆ ที่ทหารควรเอาไว้ต่อสู้กับศัตรูภายนอก ตำรวจเอาไว้รักษาความสงบภายใน ก็ต้องเอามาเช่นฆ่าประชาชนคนไทยด้วยกันอย่างไม่สมควร

อย่างเช่น กรณีเรือซุงยอ ที่อำเภอตันหยงมัส จังหวัดนราธิวาส ในสมัยที่ผมเป็น ส.ส. หนังสือพิมพ์ลงข่าวมิดเบือนว่าคนตาย 135 คน เป็นพระ 5 องค์ ศพถูกปล่อยให้แรงกิน แต่ความจริงตายเพียง 9 คนเท่านั้น ไม่

มีใครกล้าเข้าไปดูข้อเท็จจริงสักคน ผมต้องเข้าไปเองถึงได้เข้าใจ แต่ผลที่เกิดขึ้นจากการลงข่าวมิดเบือนนั้นมีผลสะท้อนกว้างขวางมาก และนำไปสู่การแก้ปัญหาด้วยความรุนแรง และทำให้เกิดความเข้าใจผิดระหว่างไทยพุทธกับไทยมุสลิม ความสัมพันธ์อันดีซึ่งมีอยู่แต่เดิมก็ถูกทำให้แตกแยกและสานต่อกันให้เหมือนเดิมยาก

แลได้ สมัยที่ท่านมีบทบาทในฝ่ายบริหาร ท่านได้เสนอแนวทางการดำเนินนโยบายอย่างไร ใน

แต่งงานกับภรรยาคนแรกเมื่ออายุ ได้สิบเจ็ดปี และได้เริ่มทำการค้าขายกับพ่อตา เดินเรือทะเลระหว่างปากบารา(กัวบารา) กับปีนัง ทำการป่าไม้ขายเลน ทำประมง เป็นนายอากรรั้งคนนางเอมเกาะต่างๆ ในทะเล ทางตะวันตกของสตูล เป็นนายอากรเกาะอาดัง (พ่องเต่า) นอกจากนี้ยังได้เป็นข้าราชการศาลตะโตะยุติธรรม และได้เป็นหัวเรี่ยวหัวแรงสำคัญในการวางรากฐานการจกอบรมทางศาสนาในรูปแบบต่าง ๆ

การแก้ปัญหาอย่างไร ในการแก้ปัญหาปักษ์ใต้และได้ผลอย่างไร แคไหน

เจ๊ะ๑ ผมมีความเชื่ออย่างแน่อนว่าปัญหาสำคัญอยู่ที่เรื่องศาสนาและประเพณี มีบ้างไหมที่คนไทยมุสลิมถูกจับตัวไป ก็ไม่มี ผมจึงมีความมั่นใจว่าโจรพวกนี้มีความศรัทธาในศาสนาประเพณี พวกเขาจะต้องเจ็บปวดจากเรื่องเหล่านี้ด้านหนึ่ง และจากการถูกกดขี่หมิ่นเหม่งจากผู้ปกครองที่ไม่มีความเป็นธรรม ส่วนพวกโจรนักฉวยโอกาสนั้นเราจะไม่พูดถึง เพราะพวกนี้ไม่มีอุดมการณ์ ดังนั้นผมจึงมีความเห็นว่า ในการบริหารจะต้องยึดหลัก คือ

- (1) จะต้องไม่ทำลายศาสนาและวัฒนธรรมของเขา
- (2) อย่าใช้สิทธิ์ไปกระทำสิ่งที่กระทบกระเทือนจิตใจของประชาชนส่วนใหญ่ เช่น การสาดน้ำในวันเล่นสงกรานต์ ซึ่งคนไทยมุสลิมเล่นไม่ได้ แล้วมีบางคนพูดว่าที่นี่เป็นเมืองไทย ดังนั้น คนไทยมุสลิมจึงต้องเดินในป่าเพราะเดินบนถนนไม่ได้ เมื่อเกิดปัญหาดังนี้ขึ้นทำไมผู้ปกครองจึงนิ่งเฉย ผมคิดว่าถ้าผู้ปกครองไม่เห็นใจประชาชน กันบุหรืออาจเผาเมืองได้
- (3) รัฐบาลควรถือว่าภาษาฮาวีในสี่จังหวัดภาคใต้เป็นภาษาหนึ่งของชาติ เป็นสมบัติของเขาที่สืบทอดมาจากแผ่นดิน แต่รัฐบาลก็ไม่ได้พยายามรักษาเอาไว้ และไม่ให้ความสนใจกลับพยายามทำลาย เมื่อประชาชนหวงแหนเรื่องมันเลยเดือดร้อน
- (4) ควรเปิดโอกาสให้นักท่องเที่ยว ได้มีสิทธิในการปกครองตนเองมากขึ้น เพราะเข้าใจจิตใจและปัญหาของประชาชน ได้ดีกว่าคนอื่น กรุงศรี-

อยุธยาไม่อื่นคนคิดมันโค คนสี่จังหวัดภาคใต้ก็ไม่มีต้นคนคิดมันนั้น
แลได้ เห็นว่าสมมือนี้ควรดำเนินนโยบายอย่างไร

เจ๊ะ๑ ก็ตามที่ผมบอกไว้แล้ว ถือหลักง่าย ๆ ว่าเป็นบางสิ่งบางอย่างที่เป็นยาหอมของชาวไทยพุทธอาจเป็นยาพิษของชาวไทยมุสลิมก็ได้ แลได้ มีความเห็นอย่างไรเกี่ยวกับนโยบายการปฏิรูประบบการบริหารจังหวัดชายแดนใหม่ ที่กำลังดำเนินอยู่ขณะนี้

เจ๊ะ๑ เห็นด้วยกับความพยายามของรัฐบาลที่จะปรับปรุงทางด้านเศรษฐกิจของภาคใต้ ส่วนปัญหาอื่น ๆ ควรให้เป็นไปตามกฎหมาย ไม่ใช่ทำแบบนอกกฎหมาย ทางด้านการศึกษา รัฐควรออกกฎหมายบังคับให้มีการเรียนการสอนภาษามลายูหรือภาษาฮาวีในโรงเรียนนักเรียนที่จบระดับมัธยมศึกษาตอนปลายแล้ว หากไม่รู้ภาษาท้องถิ่น ก็ไม่ควรให้เข้าเรียนในมหาวิทยาลัยทั่วไป และควรมีการเรียนการสอนหลักการทางศาสนาในแบบเรียนภาษาไทย ตั้งแต่ ป.1-ป.6 ด้วย และให้ชื่อภาษาฮาวีเป็นภาษาของชาติ เช่นเดียวกับภาษาอีสานและภาษาเหนือ ไม่ใช่เป็นภาษาต่างชาติ

แลได้ ท่านคิดว่าแนวโน้มสถานการณ์ในอนาคตว่าเป็นอย่างไร เห็นว่ามีทางออกเกี่ยวกับปัญหาปักษ์ใต้ได้อย่างไร และต้องขบวนการต่าง ๆ รัฐบาลควรจะทำอย่างไร

เจ๊ะ๑ ผมว่ารัฐไม่ทราบจุดประสงค์ของขบวนการที่แน่ชัด คิดว่าเป็นการแยกดินแดน อย่างเช่นการต่อสู้ของหะยีสุหลง ความจริงแล้วในตอนแรกเป็นการต่อสู้เรียกร้องเพื่อแยกศาล เพื่อให้เหมือนกับที่มีในรัฐมลายูมุสลิมทุกประเทศคือให้มีศาลเมืองกับศาลศาสนา แยกจากกัน ไม่ใช่แยกบ้านแยกเมือง แต่รัฐบาลกลับเข้าใจเจตนาของการต่อสู้ผิดไป และทำการปราบปรามด้วยความรุนแรง เป็นการดำเนินการทางด้านการเมืองการปกครองที่ผิดพลาด

เมื่ออาสุไศพัลลิมคำป ได้ลาออกจากตำแหน่งทางศาล เพื่อสมัครรับเลือกตั้งเป็นผู้แทนราษฎร แล้วก็ได้รับเลือกติดต่อกันมาห้าสมัย ได้มีส่วนร่วมในการจัดการปัญหาต่าง ๆ ทั้งในระดับท้องถิ่นและระดับประเทศ และต่างประเทศ เช่นเออาร์เอ็นโอ ให้ตั้งกะโต๊ะยุติธรรมในจังหวัดภาคใต้ และให้รัฐบาลหยุดการชกการในวันศุกร์ งดเก็บภาษีสำหรับผู้ที่ทำประมงขนาดเล็ก ตั้งกองทุนเพื่อชาวไทยมุสลิมที่มักกะ

การต่อไก่เถื่อน จะต้องหาไก่ต่อที่เป็นไก่เถื่อนด้วยกัน และจะต้องเป็นตัวที่เสียงเปรี๊ยะ หงอนใหญ่ ขนแดง แข็งดำ ขันตันที่ ไก่เถื่อนก็จะออกมาหาทันที จะเอาไก่ออสเตรเลีย ไก่พันธุ์มาล่อ ก็ไม่มีวันเข้า ก็เลยต้องใช้ลูกปืนเหมือนอย่างทุกวันนี้

อย่างมาก และเมื่อผิดพลาดแล้วก็ไม่มีกรแก้ไข จนกระทั่งทำให้เกิดเหตุการณ์เรื่องราวลูกกลม ถ้าจะให้พูดถึงอนาคตผมพูดไม่ได้ เพียงแต่บอกได้ว่า ถ้าไม่มีกรแก้ไขที่ถูกเป้าหมาย เรื่องราวก็จะต้องมีกรรูกล่า การแก้ไขก็ไม่ใช่ของยาก ถ้าหากรัฐจะทำอย่างจริงจังและมีความจริงใจ ปัญหาของสี่จังหวัด เป็นเรื่องที่ซับซ้อน แต่รัฐบาลมักแก้แค่เหตุการณ์เฉพาะหน้าเท่านั้น ความจริงแล้วรัฐจะต้องมีการแก้ไขปรับปรุงกลไกของรัฐทั้งหมด

และสิ่งทั้งหลายที่ไม่ให้ความเป็นธรรมแก่ชาวมุสลิม ไม่ว่าจะเป็นการให้บริการ ความเคารพในเกียรติภูมิ และฐานะของความเป็นคนไทยที่เสมอภาคกันเป็นต้น ถ้าไม่สามารถแก้ปัญหาเหล่านี้ได้แล้ว รัฐจะรักษาสามจังหวัดไว้ได้อย่างไร เพราะแม้แต่ข้อปลีกย่อยเล็กน้อย ที่เกี่ยวข้องกับขนบธรรมเนียมประเพณีของชาวมุสลิมเรายังไม่ทราบไรครั้ง ๆ ธรรมคา ๆ หมอก็ยังรักษาไม่หาย จะให้คนป่วยเขตรักษาได้อย่างไรเล่า ยังมีประเทศใกล้เคียงให้คอยเปรียบเทียบกับด้วย

ในการแก้ปัญหาที่เกี่ยวข้องกับขนบการต่าง ๆ นั้น ผมมีความเห็นว่า การต่อไก่เถื่อน จะต้องหาไก่ต่อที่เป็นไก่เถื่อนด้วยกัน และจะต้องเป็นตัวที่เสียงเปรี๊ยะ หงอนใหญ่ ขนแดง แข็งดำ ขันตันที่ ไก่เถื่อนก็จะออกมาหาทันที จะเอาไก่ออสเตรเลีย ไก่พันธุ์มาล่อก็ไม่วันเข้า ก็เลยต้องใช้ลูกปืนกันเหมือนทุกวันนี้ พูลเป็นมนุษย์พูดกันรู้เรื่อง ต้องพูดภาษาไก่เถื่อนไม่ใช่ภาษากรุงเทพฯหรือภาษาฝรั่งมันไร้ประโยชน์ ค่ายจะเดินผู้ที่จะเหยียบนา ต้องเอาค่ายเป็นแม่แจกค่ายจึงจะเดิน จะเอา

ตำแหน่งทางการเมืองที่บันทึกไว้ ได้แก่ ตำแหน่งกรมท.กระทรวงศึกษาธิการ สมัยจอมพล. ปิบูลสงคราม รมต.ช่วยว่ากระทรวงสาธารณสุข สมัยนายพจน์ สารสิน สมัยพลเอกถนอม กิตติขจร เป็นกรรมการอิสลามประจำจังหวัดสตูล และกรรมการอิสลามแห่งประเทศไทยมาตั้งแต่ปี พ.ศ. (2491)

วิวเอายังไม่สำเร็จแน่

แลได้ ที่มีข่าวว่าขบวนการเหล่านี้ได้รับการสนับสนุนจากต่างประเทศ ท่านมีความคิดเห็นอย่างไร
เจ๊ะฯ คิดว่าคงไม่เกี่ยวข้องกัน โดยเฉพาะมาเลเซีย เพราะเวลานี้รัฐบาลของเขามีเสถียรภาพพอสมควร และเป็นประชาธิปไตย ไม่มีการปฏิวัติล้มล้างรัฐบาลกันง่าย ๆ เหมือนบ้านเรา ผมคิดว่าเขาคงไม่มายุ่งให้เสถียรภาพของรัฐบาลของเขาต้องเสียไปแน่ สภาพของเขาไม่เคยยุบผู้หญิงมาเลยี่ว รู้จักพรรคการเมืองทั้งหมด มาเลยี่มีความสัมพันธ์อันดีกับไทยมาตลอด เศรษฐกิจก็มั่นคง เขาคงไม่มาทำให้เราต้องวุ่นวายหรอก นอกจากปัญหาอื่น ๆ ไปกระทบกระเทือนให้เขาเดือดร้อน เช่นปัญหาโจรจีนคอมมิวนิสต์ ซึ่งอยู่ตามแนวชายแดนไทย-มาเลยี่เป็นต้น
ผมว่าถ้าเราทำตัวของเราเองให้ดีสักหน่อย ให้ประชาชนเลื่อมใส ศรัทธา สร้างสรรค์ เศรษฐกิจให้มั่นคง เข้าใจสภาพปัญหา ขนบธรรมเนียมประเพณี ภาษา วัฒนธรรมของเขาด้วยความจริงใจ เขาคงไม่เห็นดึงมัดด้วยกับคนอื่นแน่นอน

แลได้ คิดว่าสตูล มีสถานะของปัญหาเหมือน 3 จังหวัด (ปัตตานี ยะลา นราธิวาส) หรือไม่อย่างไร

เจ๊ะฯ สภาพของปัญหาคงเหมือนกัน แต่ระดับความรุนแรงของปัญหาคงแตกต่างกัน ดังนั้นนโยบายที่ใช้ในการแก้ปัญหาต้องใช้เหมือนกัน เราต้องเข้าใจว่าสภาพภูมิศาสตร์ ประวัติศาสตร์ของแต่ละจังหวัดย่อมแตกต่างกัน แต่ขนบธรรมเนียมประเพณี ศาสนาเหมือนกัน การแก้ปัญหาที่จำเป็นต้องมีการศึกษาทางด้านประวัติศาสตร์ และภูมิศาสตร์ด้วย สตูลเหมือนกับบนบกน้อยอยู่ในกรง มีข้าวมีน้ำที่พอใจ

แล้ว ทรงจะอยู่ในมือใครนั้นผมไม่รู้เรื่อง โดยทางประวัติศาสตร์แล้ว สตูลไม่มีพู่โล แต่ก็มีปัญหาพร้อมเช่นเดียวกันและรุนแรง อย่าให้สตูลเป็นข้างเท่าหลัง ตามประวัติศาสตร์ของทั้ง 4 ขา เมื่อมีการกระทบกระเทือนเกิดขึ้นก็ต้องโดนขาหน้าก่อน
เคยมีผู้ถามผมว่า สตูลเคยเป็นเมืองของไทยมาก่อนหรือ ผมก็เลยบอกว่าให้เขาออกถามกูเขา ถามวัดกูว่าเดิมชื่ออะไร แล้วคุณจะรู้เอง ถ้าระบบการปกครองมาเปลี่ยนแปลงมันมันก็จะไปไปตามระบบปกครอง แต่เชื่อว่าชาติ

และประวัติศาสตร์ของแผ่นดินนั้นยังอยู่ ความจริงของประวัติศาสตร์นั้นใคร ๆ ก็ลบไม่ได้
สุดท้ายผมก็ขอฝากให้ความคิดว่า ประเทศไทยเป็นประเทศเกษตรกรรม ทุกคนคงทราบทั่ว ฟืชแต่ละชนิดนั้นจะต้องเลือกพันธ์ปลูกให้เหมาะสมกับท้องถิ่น อากาศจึงจะเจริญเติบโตดี รัฐบาลจะส่งเสริมให้ชาวเชียงใหม่ปลูกยางพาราดีดีเพื่อเศรษฐกิจที่ดี และให้ชาวภาคใต้ปลูกลิ้นจี่ ปลูกสัปปะรดเพื่อเศรษฐกิจที่ดีนั้น ย่อมเป็นไปได้ นี่แหละคือการเมือง